

γ

β

α

*Λογυροῦν ὁμοίωμα ὀκτωσγήμου ἀσπίδος ἐκ τοῦ IV τάφου τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν. Προσθήα, πλαγία καὶ ὀπισθία ὄψεις.

β Χαλκή λαβή μετ' ἐνθέτου χροσῆς
διακοσμήσεως (Μυκηνών).

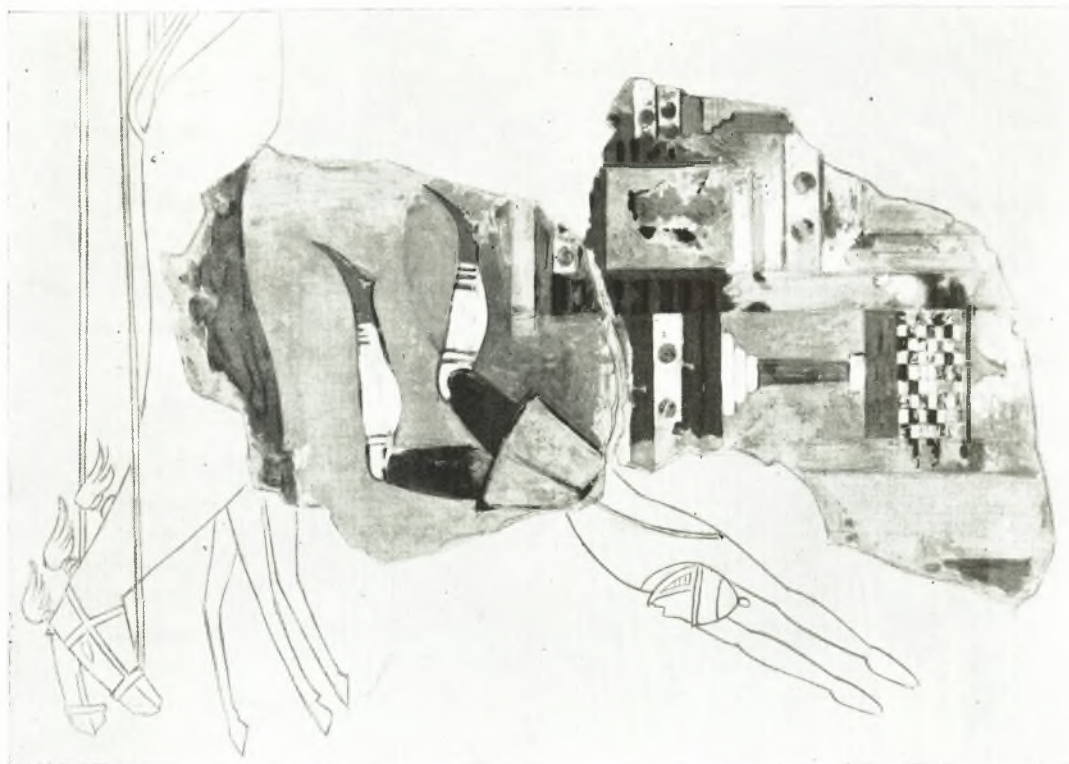
α Ειδώλιον ἐξ ἐλεφαντοστοῦ
(Μυκηνών;).

α. Ἀργυρᾶ πρόχους ἐκ τοῦ IV τάφου τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν
φέρουσα ἴχνη ἐπικαλύψεως νιέλλου.

β. Ἐλεφάντινον ἀντικείμενον ἐκ τοῦ Α τάφου τοῦ Κακοβάτου.

β. Ἀντίγραφον τῆς αὐτῆς τοιχογραφίας ὑπὸ ᾧ Α. Κοντοπούλου.

α. Τμήμα τοιχογραφίας ἐκ τοῦ μεγάρου τῶν Μυζηνητῶν.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΝΕΑ ΜΟΡΦΗ ΠΑΛΑΙΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Κατά τὰς ἐργασίας πρὸς ἐπανέκθεσιν τῆς προϊστορικῆς συλλογῆς τοῦ Ἑθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, ἀφ' ἑνὸς μὲν διεπιστώθη καὶ ἀποκατεστάθη ἡ ὀρθὴ μορφή ἀντικειμένων, τὰ ὅποια εἶχον ἐσφαλμένως ἐρμηνευθῆ καὶ συγκολληθῆ, ἀφ' ἑτέρου δέ, διὰ τοῦ καθαρισμοῦ παλαιῶν εὐρημάτων πολὺ ἐφθαρμένων καὶ εἰς ἀποσπασματικὴν κατάστασιν διατελούντων καὶ διὰ τῆς συσχέτισεως αὐτῶν, ἀπεκτῆθησαν νέα τινὰ ἀντικείμενα, λίαν ἐνδιαφέροντα.

Ὁ καθαρισμὸς καὶ ἡ συγκόλλησις τῶν ἀργυρῶν κτερισμάτων τοῦ τετάρτου βασιλικοῦ τάφου τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τὸν ἀειμνηστον ἀρχιτεχνίτην τοῦ Μουσείου Ἰ. Μπάκουλην. Οὗτος, χάρις εἰς τὴν ἐκπληκτικὴν ἱκανότητά του νὰ διαβλέπῃ καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν ἀρχικὴν μορφήν ἀντικειμένων καταθρυμματισμένων, ἀντελήφθη ὅτι τὰ ἀργυρὰ τεμάχια 608a καὶ b, τὰ ὑπὸ τοῦ Karo θεωρηθέντα ὡς τμήματα δύο ἀγγείων, ἀνῆκον πρᾶγματι εἰς ἓν ὁμοίωμα ὀκτωσχήμου ἀσπίδος, τὸ ὅποιον καὶ ὠλοκλήρωσε (πίν. Α, α.β.γ). Καὶ τὰ μὲν δύο θραύσματα τὰ καταγραφέντα ὑπ' ἀρ. 608b καὶ περιγραφέντα ὑπὸ τοῦ KARO ὡς «Mündungsrand mit Wandungsfragmenten von 2 grossen Silberschalen oder Skyphoi» ἀπετέλεσαν τὴν προσθίαν ὄψιν τῶν δύο λοβῶν τῆς ἀσπίδος· τὸ δὲ ὑπ' ἀρ. 608a, ὅπερ εἶχεν ἐρμηνευθῆ ὡς «Deckel mit Bügelhenkel», συνεκολλήθη εἰς τὴν ὀπισθίαν ὄψιν τοῦ ἄνω λοβοῦ αὐτῆς¹.

¹ G. KARO, Die Schachtgräber von Mykenai, σ. 120, πίν. CXXXII, CXXXIII, 608.

Τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ προέκυψε¹, δὲν διατηρεῖ τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ σχῆμα, διότι ἐκ τῆς συμπίεσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἐντὸς τοῦ τάφου, οἱ λοβοὶ συγκλίναντες πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐσχημάτισαν ὀξείαν γωνίαν, ὥρισμένα δὲ τεμάχια τῆς προσθίας ὀψεως, περὶ τὸ σημεῖον τῆς μειώσεως τῆς ἀσπίδος, ἔχουν χάσει τὴν καμπυλότητα αὐτῶν· ὁ συγκολλητὴς ἀπέφυγε νὰ προβῇ εἰς διόρθωσιν τῶν ἀνωτέρω παραμορφώσεων, διαπιστώνσας ὅτι τὸ ὕλικόν ἔχει καταισθῆ εὐθραυστον, ὥστε νὰ μὴ ἀντέχῃ εἰς τοιοῦτους χειρισμούς· δι' ὃ εἰς τὸ ἐν λόγῳ σημεῖον οὐδὲ συμπλήρωσις ἐγίνετο τοῦ ἀντικειμένου.

Τὸ ὁμοίωμα εἶναι τοῦ γνωστοῦ ὀκτωσχήμου τύπου², μὲ μικρότερον τὸν ἄνω λοβόν, λίαν ἐντονον τὴν καμπύλην τῆς κατατομῆς τῶν λοβῶν τῆς ἀσπίδος καὶ βαθυτάτους τοὺς κόλπους τοὺς σχηματιζομένους εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἐνώσεως τῶν δύο λοβῶν. Τὴν ὀπισθίαν ὄψιν τοῦ ὁμοιώματος καλύπτει ἔλασμα ἀργυροῦν, ἐπίπεδον. Περιβάλλεται δὲ τὸ ὁμοίωμα ὑπὸ πλαισίου, πλάτους 0.025 μ. περίπου, σχηματιζομένου ἐκ τῆς προεκτάσεως τοῦ ἐμπροσθίου καὶ τοῦ ὀπισθίου ἐλάσματος, ἅτινα ἐφάπτονται ἀπολύτως ἐπὶ πλάτους 0.015 μ., ἀκολούθως δὲ καμπτόμενα πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς προσθίας ὀψεως ἐλίσσονται πέριξ λεπτοῦ χαλκοῦ σύρματος, ὅθεν προκύπτει πλαστικὸν καμπύλον περιθώριον. Ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας εἰς τὸ πλαίσιον γίνεται διὰ μαλακῆς αὐλακος. Ἡ ἀσπίς διακοσμεῖται διὰ μιᾶς ταινίας σχηματιζομένης ἐκ μικρῶν πλατέων χαραγμάτων, στοιχηδὸν ἀνὰ τετράδας διατεταγμένων. Ἡ ταινία αὕτη, διαγράφουσα μίαν καμ-

¹ Ὑψος 0.355 (ἄνω λοβὸς 0.15, κάτω λοβὸς 0.205), μέγιστον πλάτος 0.24, μέγιστον βάθος 0.125.

² Πβλ. H. L. LORIMER, Homer and the Monuments, σ. 134 κ.εξ.

πύλην ὑπεράνω τοῦ συμβατικοῦ μέσου τῆς ἀσπίδος καὶ μίαν ἄλλην κάτωθεν αὐτοῦ, μειοῦται πρὸς τὰ ἄκρα τῶν καμπυλῶν τούτων διὰ τῆς συμπτύξεως τῶν χαραγμάτων καὶ διὰ τῆς βαθμιαίας ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στοίχων ἀπὸ τεσσάρων εἰς ἓνα. Τὸ πλάτος τῶν χαραγμάτων καὶ τὸ ἀνώμαλον βάθος αὐτῶν δικαιολογοῦν τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ταῦτα εἶχον πλη-

ῆ ὀπισθία ὄψεις, ἐπίπεδος, ὥς ἤδη ἐλέχθη, φέρει εἰς τὸν ἄνω λοβὸν αὐτῆς τοξωτὴν κινητὴν λαβὴν ἐξαρτωμένην ἀπὸ δύο κρίκων, ἧς τὰ ἄκρα ἔχουν μορφὴν κυλίνδρου διακοσμουμένου διὰ παραλλήλων ἐγχαράκτων γραμμῶν, καθέτων πρὸς τὸν ἄξονα τοῦ κυλίνδρου. Ἐκάτερος δὲ τῶν κρίκων σχηματίζεται ἐκ σύρματος, κυλινδρικοῦ ἐπίσης, ἀποτελοῦντος τὴν ἀπόληξιν

Εἰκ. 1. Ὁ ἄνω λοβὸς τῆς ἀσπίδος διακρίνεται κηλὶς κυκλικὴ ἐκ τῆς ὀξειδώσεως χαλκοῦ κοσμήματος.

ρωθῇ ἐνθέτου ὕλης, ἥτις διὰ τοῦ χρώματος αὐτῆς ἐπετέλει διακοσμητικὴν λειτουργίαν. Ἦτο δὲ καὶ ἄλλως κεκοσμημένον τὸ ὁμοίωμα, ὥς φαίνεται : εἰς τὸν ἄνω λοβόν, ὑπὲρ τὴν καμπύλην ταινίαν καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ ἄξονος, μικρὸς ἥλος, μόλις διακρινόμενος, θὰ ἐστερέωνε κόσμημα ἐκ χαλκοῦ, ἐξ οὗ προῆλθον ἴχνη ὀξειδώσεως διαγράφοντα τμήμα κύκλου περὶ τὸ σημεῖον τῆς ἠλώσεως (εἰκ. 1). Τὸ ἐν λόγῳ κόσμημα ἦτο ἴσως σχήματος τριφυλλοῦ ἢ τετραφυλλοῦ, ὥς τὰ ἐπὶ ἄλλων πλαστικῶν ἀπεικονίσεων ἀσπίδων, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐπὶ ἐκείνων δὲν εἶναι πρόσθετον ἀλλὰ ἐνθετον¹.

¹ Πβλ. BSA 49, 1954, πίν. 34, a. b. e.

ταινίας, ἐλαφρῶς κυρτῆς, μειουμένης πρὸς τὰ ἄνω καὶ φερούσης, ὥς τὰ ἄκρα τῆς λαβῆς, διακόσμησιν παραλλήλων χαρακτῶν γραμμῶν εἰς τὸ κατώτερον, καὶ πλατύτερον, τμήμα αὐτῆς. Αἱ δύο ταινίαι, παράλληλοι, ἔχουν προσηλωθῇ εἰς ἀπόστασιν 0.065 μ. ἀπ' ἀλλήλων¹. Ὑπὲρ τὴν λαβὴν καὶ πλησίον τοῦ πλαισίου, ἐπὶ τοῦ καθέτου ἄξονος τοῦ ἀντικειμένου, εὐ-

¹ Ἐπὶ τοῦ πίνακος CXXXII τοῦ KARO, αὐτ., εἰκονίζεται ἡ ἐσωτερικὴ πλευρὰ τοῦ ἐλάσματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχουν προσηλωθῇ αἱ δύο ταινίαι : ὅπως φαίνεται καὶ ἐκ τῆς φωτογραφίας, δύο ἐνισχυτικὰ ἐλάσματα καθιστοῦν παχύτερα τὰ ἐλάσματα, διὰ νὰ στερεωθοῦν οἱ ἥλοι.

ρίσκεται ὁπῇ διαμέτρου 0.026 μ.

Τὸ παρὸν ὁμοίωμα δὲν ἀποτελεῖ ἀκριβῆ μι-
κρογραφίαν ἀσπίδος, διότι ἡ ὀπισθία ὄψις τοῦ
ἀμυντικοῦ τούτου ὅπλου ἔμενε κοίλη, διὰ τὰ
παρέχῃ προστασίαν εἰς τὸν φέροντα πολεμι-
στήν. Ἡ ὅλη διαμόρφωσις τῆς ὀπισθίας ὄψεως
ἀφ' ἧς νὰ νοηθῇ ὅτι τὸ ὁμοίωμα εἶχεν ἀπο-
στολὴν κειμένην πέραν τῆς ἀπλῆς ἀπεικονίσεως
τοῦ προτύπου. Ἡ μικρὰ ὁπῇ δύναται ἴσως νὰ
ὀδηγήσῃ εἰς τὴν σκέψιν ὅτι πρόκειται περὶ ρυ-
τοῦ· ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις αὕτη συναντᾷ δυσχερείας.
Ἐν πρώτοις, ἡ μικρὰ διάμετρος τῆς ὁπῆς, ἀλλὰ
καὶ ἡ θέσις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ κατακορύφου ἐπιπέ-
δου, θὰ ἐδυσκόλευον τὴν διὰ ταύτης ἔγχυσιν
ὑγροῦ. Ἐπειτα, τὸ ὁμοίωμα στερεῖται δευτέ-
ρας ὁπῆς, δι' ἧς θὰ ἔρρεεν ἡ σπονδή: ἡ δευ-
τέρα αὕτη ὁπῇ θὰ ἔπρεπε νὰ εὐρίσκετο εἰς
τὸ κατώτατον μέρος του, τὸ ὁποῖον καὶ σώζε-
ται, οὐχὶ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀπολεσθέντος τμήματος
τῆς κοιλίας. Τρίτη δυσκολία προέρχεται ἐκ τῆς
λαβῆς, ἡ ὁποία εἶναι κινητή: κατάλληλος λοι-
πὸν πρὸς ἀνάρτησιν τοῦ ὁμοιώματος μᾶλλον
παρὰ διὰ τὰ φέρεται τοῦτο πλήρης ὑγροῦ· διότι
ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ ὁμοίωμα θὰ ἔπρεπε
νὰ εἶχε λαβὴν σταθερὰν καὶ ἀπλῆς κατασκευῆς
ἢ δὲν θὰ εἶχε καθόλου λαβὴν, ὅπως τὰ γνω-
στὰ ρυτὰ σχήματος κεφαλῆς ταύρου ἢ λέοντος.
Ἀποκλειομένης τῆς ὑποθέσεως ταύτης γεννᾶ-
ται τὸ ἐρώτημα, ἂν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ
ἄλλη, περισσότερον εὐλογος, ἐξηγησιὰ εἰς τὴν
ὁπῇ.

Γενικῶς εἰπεῖν, αὕτη φαίνεται ὅτι ὀφείλεται
εἰς τεχνικοὺς λόγους συνδεομένους μὲ τὴν κα-
τασκευὴν τοῦ ὁμοιώματος. Ὁ ἀρχιτεχνίτης τοῦ
μουσείου Χ. Χατζηλίου ἔδωκε τὴν ἀκόλουθον,
λίαν πιθανήν, ἐξήγησιν: ὅτι κατὰ τὴν προσαρ-
μογὴν τῶν δύο ἐλασμάτων, τοῦ κυρτοῦ τῆς
προσθίας ὄψεως καὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ὀπι-
σθίας, ἡ ὁποία, ὥς εἶδομεν, ἔγινε διὰ τῆς περιε-
λίξεως τῶν ἄκρων αὐτῶν περὶ χαλκοῦ σύρμα-
τος, καὶ κατὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀβαθοῦς
αὐλάκος εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τοῦ σχη-
ματισθέντος πλαισίου, ἦτο ἀναγκαία ἡ χρησι-
μοποίησις στερεοῦ τινος πυρῆνος, ἐκ γῆς ἢ
πίσσης ἢ ἄλλου καταλλήλου ὑλικοῦ, πρὸς τὸν
σκοπὸν ὅπως μὴ πάθῃ τὸ σχῆμα τῶν τοιχω-
μάτων, καὶ ὅτι ὁ πυρὴν οὗτος ἀφῆρέθη, μετὰ
τὸ πέρας τῆς ἐργασίας, διὰ τῆς ἐκ τῶν προτέ-

ρων ἀνοίγεισης ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἐλάσματος
ὁπῆς. Οὐχ ἦττον ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι
καὶ τοῦτο: ἡ ὁπῇ εὐρίσκεται ἀκριβῶς ἔναντι
τοῦ ἥλου, δι' οὗ εἶχε στερεωθῇ τὸ πρόσθετον
κόσμημα. Εἶναι λοιπὸν πιθανὸν ὅτι αὕτη ἐξη-
σίμειυσεν ἐπίσης διὰ τὴν ἔσωθεν στερέωσιν
τοῦ ἥλου.

Τὸ ἀργυροῦν ὁμοίωμα ἀσπίδος ἐκ τοῦ τετάρ-
του τάφου τῶν Μυκηνῶν εἶναι μεγαλύτερον
ὅλων τῶν ἄλλων γνωστῶν πλαστικῶν ἀπεικονί-
σεων τοῦ ὅπλου. Ἀλλὰ παρὰ τὸ γεγονός τοῦτο
καὶ παρ' ὅλον ὅτι εἶναι κατεσκευασμένον ἐξ ἐλα-
σμάτων, ἐν ᾧ τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων εἶναι συμ-
παγῇ¹, μᾶς διδάσκει, τόσον περὶ τοῦ ὑλικοῦ τῶν
ἀσπίδων, ὅσον καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατα-
σκευῆς αὐτῶν ἐν γένει, ὀλιγώτερα ἢ ὅσα αἱ ἀπλᾶί
ἀπεικονίσεις αὐτῶν ἐπὶ τῶν τοιχογραφιῶν τῆς
Κνωσοῦ καὶ τῆς Τίρυνθος². Καὶ περὶ μὲν τοῦ
ἐπιπέδου ἐλάσματος κατὰ τὴν ὀπισθίαν πλευ-
ρὰν τοῦ ὁμοιώματος, εἵπομεν ἤδη ὅτι πάντως
ἀποκλείεται νὰ ἔχῃ ἀντιγραφῇ ἐξ οἰουδήποτε
τύπου πραγματικῆς ἀσπίδος. Οὐχ ἦττον δ' ἀπί-
θανον εἶναι τοῦτο προκειμένου περὶ τῆς δια-
μορφώσεως τοῦ πλαισίου, ἧτις φαίνεται κατὰ
κύριον λόγον ὀφειλομένη εἰς τὴν προσαρμογὴν
τῶν δύο ἐλασμάτων. Ἡ προσθήκη τοῦ ἐπιπέ-
δου ἐλάσματος ὑπῆρξεν ἴσως καὶ κατ' ἄλλον
τρόπον ἀρνητικὸν στοιχεῖον, ἐφ' ὅσον ἐνδέχε-
ται νὰ ἡμπόδιζε τὴν ἀναπαράστασιν τῶν κατὰ
τὸ κοῖλον μέρος τῶν ἀσπίδων ἐξαρτημάτων,
ἱμάντων, λαβῶν καὶ ὁμοίων, διὰ τὰ μὴ ὁμιλή-
σωμεν καὶ περὶ τοῦ σκελετοῦ αὐτῆς. Τὰ ὀρθο-
γώνια χαράγματα τὰ ἀπαρτίζοντα τὰς καμπύ-
λας ταινίας ἐμφανίζονται ἐπίσης εἰς παραστά-
σεις ἀσπίδων ἐπὶ τοιχογραφιῶν καὶ σφραγιδο-

¹ Ἐκ τῶν ὁμοιωμάτων τούτων, τὰ ὁποία ἔχουν
διακοσμητικὸν χαρακτήρα, τὰ μὲν περισσότερα εἶναι
ἐξ ἐλεφαντοστοῦ (εὑρήματα ἐκ τῆς οἰκίας τῶν ἀσπίδων
τῶν Μυκηνῶν, BSA 49, πίν. 34· ἐκ παλαιότερων τά-
φων Τσοῦντα, Ἑθνικὸν Μουσεῖον, Προϊστορικὴ συλ-
λογή, ἀριθ. 2331· ἐκ Σπάτων, Ἑθν. Μουσ., Προϊστο-
ρικὴ συλλογὴ, ἀριθ. 2087, 2094) τινὰ δὲ ἐξ ὑαλομάζης
(Μυκηνῶν ἀριθ. 1374). Μεταλλικὰ δειγμάτων ἔχομεν
μόνον ἐκ χρυσοῦ εἰς μέγεθος ψήφου (C. BLEGEN, Pro-
symna, εἰκ. 460b. G. KARO, αὐτ. πίν. CXXXII)
πλὴν ἐνὸς μεγαλυτέρου, ἐκ Πύλου AJA 58, 1954,
σ. 32, πίν. 9, 14. Πβλ. κατάλογον M. NILSSON, The
Minoan-Mycenaean Religion, σ. 408, ἀρ. 47.

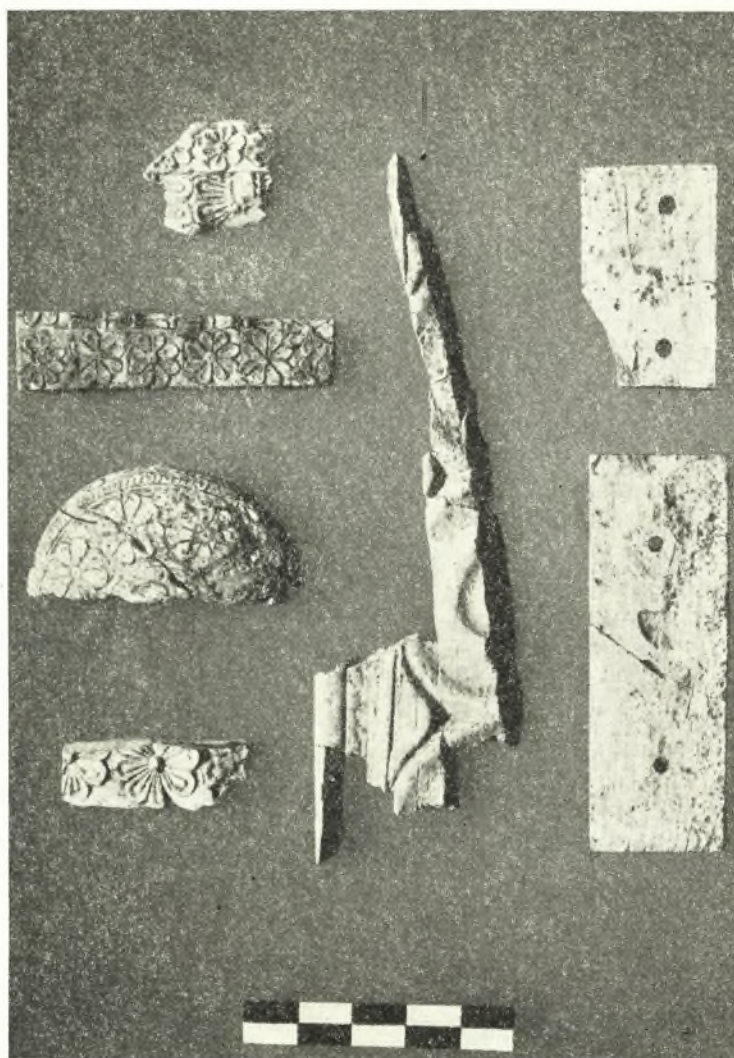
² H. L. LORIMER, αὐτ. σ. 135 κ.εξ.

λίθων, ὅπου καὶ ἡρμηνεύθησαν ὡς ὑποδηλοῦντα ραφὰς πρὸς στερέωσιν μιᾶς ἐσωτερικῆς ἐνισχύσεως τοῦ δέρματος τῆς ἀσπίδος¹.

* * *

Ἐντὸς χαρτίνου δίσκου περιλαμβάνοντος

λίστα δὲ κεφαλὴ καὶ τμήματα τοῦ σώματος γυναικείου εἰδωλίου, ἅτινα ἐν συνεχείᾳ συνεκολλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιτεχνίτου τοῦ μουσείου Χατζηλιοῦ (πίν. Β, α). Ἐντὸς τοῦ δίσκου ὑπῆρχεν ἡ ἐπιγραφή: «Μυκηναῶν, ἀνασκαφαὶ Σχλίμαν», ἐν ᾧ ἀκριβεστέρα δήλωσις

Εἰκ. 2. Τμήματα ἐλεφαντίνων ἀντικειμένων μετ' ἀναγλύφου διακοσμήσεως.

συντρίμματα διαφόρων ὕλων μὴ καταγεγραμμένα, λόγῳ τῆς καταστάσεως αὐτῶν, εἰς τοὺς καταλόγους, ἐπεσημάνθησαν, τὸ 1958, ἐν ᾧ ἐτακτοποιοῦντο αἱ ἀποθῆκαι τῆς προϊστορικῆς συλλογῆς, τεμάχια ἐλεφάντινα: τμήματα διακοσμητικῶν ταινιῶν (εἰκ. 2)· τὸ ἥμισυ καλύμματος πυξίδος, ὡς φαίνεται (εἰκ. 2)· μά-

προελεύσεως, «τετάρτου τάφου», εὑρέθη ἐντὸς ἐνὸς τῶν κυτίων τοῦ δίσκου.

Τὸ εἰδώλιον, ὅπερ κατεγράφη ἤδη εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ μουσείου ὑπ' ἀριθ. 8418, ἀποτελεῖ, παρὰ τὴν ἀποσπασματικὴν κατάστασίν του, ἔργον ἐνδιαφέρον ὅσον καὶ σπάνιον τῆς μυκηναϊκῆς μικροτεχνίας¹. Ὀλόγλυφα ἐλεφάν-

¹ H. L. LORIMER, αὐτ. σ. 136.

¹ Σωζόμενον ὕψος 0.085.

τινα εἰδώλια τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς σώζονται ἐλάχιστα· ἐκ τούτων δὲ μόνον τὸ σύμπλεγμα τῶν δύο θεαινῶν μετὰ τοῦ παιδός, ἐκ Μυκηνῶν¹, ὑπερέχει τοῦ νέου ἀποκτήματος.

Ἡ εἰκονιζομένη μορφή εἶναι, κατὰ τὸ ἄνω σῶμα, ἐνδεδυμένη διὰ βαρέος ἐνιαίου ὑφάσματος καλύπτοντος τὸ στῆθος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν συνήθη, εἰς τὰς κρητομυκηναϊκὰς παραστάσεις γυναικῶν, γυμνότητα τῶν μαστῶν. Κάτωθεν τοῦ λαιμοῦ διακρίνονται τρία σταγονοειδῆ κομβία, ἴχνη, προφανῶς, περιδεραίου, τὸ ὁποῖον μόνον διέκοπτε τὴν λιτότητα τοῦ ἄνω τμήματος, λιτότητα ἐρχομένην εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πλουσίαν στολιδωτὴν φούσταν. Εἰς τὸ σωζόμενον τμήμα τῆς τελευταίας αὐτῆς ὑπάρχουν τέσσαρες ἀλλεπάλληλοι στολίδες, αἵτινες σχηματίζουν γωνίαν ἔμπρὸς εἰς τὸ μέσον. Αἱ πτυχαὶ τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, εἶναι λεπταί· τῶν λοιπῶν πλατύτεραι. Εἶδος ζώνης, ὀγκώδους, ἡμικυλινδρικής τομῆς, δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν ὁσφύν, ἀλλὰ, ὅπως εἰς τὸν συρμόν τῆς χαμηλῆς μέσης, περιβάλλει τοὺς γοφούς. Ὁ μακρὸς κορμὸς προσδίδει εἰς τὸ εἰδώλιον ραδινότητα, ἡ ὁποία θὰ ἦτο ἔτι μεγαλυτέρα, ὅταν ἐσώζετο ἡ φούστα καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μήκος. Ἡ κεφαλὴ, ἂν καὶ ἔχει ἀποτετριμμένην τὴν μίαν παρεϊάν, τὰ χεῖλη καὶ τὸ ἄκρον τῆς ρινός, διατηρεῖ τὴν ἐκφραστικότητά της, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὰ ἔντονα χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου. Τὰ προτεταμένα μῆλα, ὁ μικρὸς πώγων καὶ τὸ στενὸν μέτωπον σχηματίζουν ρόμβον, ἐνῶ τὰ σαρκώδη χεῖλη, ἡ σιμὴ ρίς καὶ οἱ μεγάλοι ἀμυγδαλωτοὶ ὀφθαλμοὶ συνθέτουν ἐν ἰδιόμορφον πρόσωπον, ἐλάχιστα μυκηναϊκὸν κατὰ τὴν ὄψιν, ἀλλ' ὅχι ἕξενον πρὸς τὴν μυκηναϊκὴν τέχνην· ὁ μικρὸς ὅμως βόστρυχος, ὁ ὁποῖος πίπτει ἐπὶ τοῦ μετώπου, μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὰς κρητομυκηναϊκὰς κυρίας τοῦ τύπου τῆς «Παρισινῆς» καὶ τῶν παριστανομένων ἐπὶ τῆς τοιχογραφίας τῆς Τίρυνθος.

Ὅτι τὸ εἰδώλιον τοῦτο, κατὰ τὴν γενικὴν τοῦ δίσκου ἐπιγραφὴν, προέρχεται ἐκ Μυκηνῶν, οὐδαμῶθεν εἶναι δυνατόν ν' ἀμφισβητηθῇ. Ἀλλ' εἶναι ἥκιστα πιθανὸν ὅτι ἰσχύει διὰ τοῦτο ἡ ἐπιγραφὴ «τετάρτου τάφου», ἡ εὐ-

¹ A. Wace, Mycenae, εἰκ. 101, 102.

ρεθεῖσα, ὥς εἶδομεν, εἰς ἄλλο κυτίον τοῦ αὐτοῦ δίσκου· πρέπει δὲ καὶ γενικώτερον ν' ἀποκλεισθῇ ἡ ὑπόθεσις προελεύσεώς του ἐκ τινος τῶν βασιλικῶν τάφων τῆς ἀκροπόλεως, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν οὐδὲν ἄλλο ὀλόγλυφον ἐλεφάντινον ὁμοίωμα εὐρέθη ἐντὸς τούτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ πλείστα τῶν ἐξ ἐλέφαντος κτερισμάτων αὐτῶν φέρουν, οὐχὶ ἀνάγλυφον, ἀλλὰ χαρακτὴν καὶ ἀρκετὰ ἀπλὴν διακόσμησιν¹· ἀνάγλυφον διακόσμησιν φέρει ὁ μύκης ἐκ τοῦ τετάρτου τάφου² καὶ ἡ λαβὴ κατόπτρου ἐκ τοῦ πέμπτου³. Τοῦ μὲν πρώτου τὸ ἀνάγλυφον εἶναι χαμηλόν, ἡ δὲ ἐκτέλεσίς του τὸ καθιστᾷ ἔργον περισσότερον γραφικὸν παρὰ πλαστικόν. Ἡ λαβὴ κατόπτρου ἐξ ἄλλου ἔχει λίαν ἐξηρημένην τὴν μορφήν τοῦ λέοντος, τῆς ὁποίας οὐσιαστικῶς σώζεται μόνον ἡ χαίτη συνισταμένη ἐξ ἑνὸς ἀδροῦ ὄγκου, ἄνευ τινὸς διαπλάσεως, ἐπὶ τοῦ ὁποίου αἱ τρίχες ἔχουν ἀποδοθῇ γραμμικῶς. Ἀντιθέτως τὸ ὑπὸ συζήτησιν εἰδώλιον εὐρίσκεται πλησιέστερον πρὸς ἄλλην τινα σειράν αντικειμένων ἐξ ἐλεφαντοστοῦ: τὰς λαβὰς κατόπτρων ἐκ τοῦ τάφου τῆς «Κλυταιμνήστρας»⁴ καὶ τοῦ θαλαμωτοῦ τάφου ὑπ' ἀριθμὸν 88⁵. Πράγματι, ἡ ἀνάγλυφος διακόσμησις αὐτῶν εἶναι περισσότερον ἐξελιγμένη παρὰ εἰς τὰ κτερίσματα τῶν τάφων 4 καὶ 5, ἐπὶ πλέον δὲ αἱ γυναικεῖαι μορφαὶ τῶν λαβῶν ἐκ τοῦ τάφου τῆς «Κλυταιμνήστρας» ἔχουν τὰ αὐτὰ μὲ τὸ εἰδωλίον μας νεγροειδῆ χαρακτηριστικά. Ἐπίσης τὰ ἄλλα ἐλεφάντινα τεμάχια, μεθ' ὧν εὐρέθησαν τὰ θραύσματα τοῦ εἰδωλίου (εἰκ. 2), φέρουν διακόσμησιν ἄγνωστον εἰς τοὺς τάφους τῆς ἀκροπόλεως, ἐνῶ ταῖναι ὁμοίων ροδάκων περιβάλλουν τὸν βραχίονα τοῦ κατόπτρου τοῦ τάφου τῆς «Κλυταιμνήστρας».

Ἐλπίζομεν ὅτι ὁ κ. A. Dessenne, ὁ ὁποῖος ἐτοιμάζει τὸ corpus τῶν ἐξ ἐλεφαντοστοῦ κρη-

¹ G. KARO, Die Schachtgräber von Mykenai, σ. 319.

² KARO, αὐτ. σ. 83, ἀρ. 295, πίν. LXXVI, LXXVII.

³ KARO, αὐτ. σ. 142, ἀρ. 785, εἰκ. 58, 59.

⁴ BSA 25, 1921-23, πίν. LIX.

⁵ X. ΤΣΟΥΝΤΑΣ, Μυκῆναι καὶ Μυκηναϊκὸς Πολιτισμός, πίν. 6, 3.

τομυκηναϊκῶν ἀντικειμένων, θὰ προαγάγῃ τὸ πρόβλημα τῆς ἐντάξεως τοῦ ἐν λόγῳ εἰδωλίου.

* *

Ἡ ταινιωτὴ χαλκὴ λαβὴ μετ' ἐνθέτου διακοσμήσεως (πίν. Β, β) ἐφέρετο εἰς τὸ μυκηναϊκὸν εὐρετήριον, ὑπ' ἀρ. 2874, ὡς: «Τεμάχιον λαβῆς χαλκῆς ἀγγείου, μήκους 0.95, με-

κοῦ καθαρισμοῦ τοῦ ἀντικειμένου ἀπεκαλύφθη διακόσμησις ἀποτελουμένη ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως ἐνὸς θέματος ἐσχηματοποιημένου ναυτίλου ἐκ λεπτῶν ταινιωτῶν ἐλασμάτων χρυσοῦ ἐντεθειμένων ἐντὸς αὐλάκων ἀνοιχθέντων εἰς μέταλλον τῆς λαβῆς. Μετὰ τὴν ἐνθεσιν τῶν ἐλασμάτων ἡ ἐπιφάνεια ἐτρίβη διὰ τινος λεπτοῦ ἐργαλείου, οὕτω δὲ τὰ ἐξέχοντα χεῖλη τῶν αὐ-

Εἰκ. 3. Ἀργυροῦν ὑψίπουν κύπελλον φέρον διακόσμησιν χρυσῶν ροδάκων.

λείψανα ἐπιχρυσώσεως. Μυκηνῶν 1892». Διὰ τοῦ ὅρου «λείψανα ἐπιχρυσώσεως» ὑπεδηλοῦτο τὸ φύλλον χρυσοῦ, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὸ μετὰ τῆς λαβῆς σωθὲν τμήμα τοῦ ἀγγείου, καθὼς καὶ ἡ χρυσὴ ἐπένδυσις τῶν τριῶν ἡλῶν, δι' ὧν ἡ λαβὴ εἶχε στερεωθῆ ἐπ' αὐτοῦ¹. Ὅταν τοῦτο ἐδόθη εἰς τὰ ἐργαστήρια τοῦ μουσείου πρὸς πρόχειρον καθαρισμόν, ὁ ἀρχιτεχνίτης Ἀ. Μανραγάνης παρετήρησεν ἔχνη χρυσοῦ καὶ ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς λαβῆς, κατόπιν δὲ τοῦ χημι-

¹ Ὡς φαίνεται, ἡ λαβὴ ὑψοῦτο κατακορύφως ἀνωθεν τῶν χειλέων τοῦ ἀγγείου, ἐξ οὗ ἀγόμεθα εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τοῦτο εἶχε σχῆμα κανθάρου ἢ ὑψίποδος κύλικος.

λάκων συγκλίναντα ἐπὶ τῶν ἐλασμάτων ἐστερέωσαν αὐτὰ ἀσφαλῶς.

Τὸ παλαιότερον γνωστὸν δείγμα τῆς μεθόδου ταύτης ἐν τῇ ἐμπαιστικῇ εἶναι ἀργυρᾷ ὑψίπους κύλιξ ἐκ τοῦ 4ου βασιλικοῦ τάφου τῶν Μυκηνῶν¹, ἐκ δὲ τῶν μεταγενεστέρων ἀναφέρομεν, λόγῳ σπουδαιότητος, φιάλην μὲ διακόσμησιν βουνκράνων ἐκ τοῦ βασιλικοῦ τάφου τῶν Δενδρῶν (15ου αἰῶνος)², φιάλας μὲ παραστάσεις παγωνοφόρων προτομῶν ἐκ τοῦ 24ου θαλαμῶ-

¹ KARO, αὐτ. σ. 94, ἀρ. 390, πίν. CXII, CXIII.

² A. PERSSON, The Royal Tombs at Dendra, πίν. XII-XV.

του τάφου τῶν Μυκηνῶν¹, παρομοίας προτομᾶς — τὸ ἀγγεῖον δὲν σώζεται — ἐκ τοῦ ἀνακτόρου τῆς Πύλου², ἐγχειρίδιον ἐκ τοῦ 14ου τάφου τῆς Προσύμνης (ΥΕ II)³.

Ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἀνωτέρω δείγματα, ἡ ἐνταῦθα δημοσιευμένη λαβὴ εἶναι ἀπλούστερον διακεκοσμημένη. Πράγματι, εἰς ἐκεῖνα ἔχουν χρησιμοποιηθῇ περισσότερα τοῦ ἑνὸς εὐγενῆ μέταλλα (χρυσός, ἄργυρος, ἤλεκτρον), ἐπὶ πλέον δὲ αἱ ἐπ' αὐτῶν εἰκονιζόμεναι μορφαὶ ἔχουν λεπτομερείας ἐγχαράκτους πεπληρωμένας διὰ νιέλλου. Διάφορος εἶναι ἡ τεχνική, τῆς ὁποίας τελειότατα δείγματα ἀποτελοῦν τὰ ἐγχειρίδια ἐκ τῶν βασιλικῶν τάφων 4ου καὶ 5ου τῶν Μυκηνῶν, ὅπου τὰ ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ ἡλέκτρον κοσμήματα ἔχουν στερεωθῇ διὰ στρώματος νιέλλου καλύπτοντος τὴν λεπίδα.

Ἡ λαβὴ ἀγγείου, τὴν ὁποίαν παρουσιάζομεν ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι εἶναι μεταγενεστέρου τοῦ 1400 π.Χ. Τοῦτο συνάγομεν ἐκ τῆς λίαν ἐσηματοποιημένης μορφῆς, τὴν ὁποίαν ἔχει προσλάβει τὸ θέμα τοῦ ναυτίλου, ἐνῶ τοῦτο ἀποδίδεται κατὰ τρόπον νατουραλιστικὸν ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ ἐγχειριδίου μετὰ παραστάσεων ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ ἡλέκτρον ἐντὸς ἐπιστροφῆς νιέλλου, τὸ ὁποῖον εὐρέθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΥ ἐντὸς τάφου τῆς Πύλου μετ' ἄλλων κτερισμάτων χρονολογούμενων ἀπὸ τῆς ΥΕ II/IIIA I ἐποχῆς, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος⁴. Δυστυχῶς, δὲν δυνάμεθα νὰ προβῶμεν εἰς ἀκριβεστέραν χρονολόγησιν τῆς λαβῆς, διότι δὲν βοηθοῦμεθα ὑπὸ κεραμεικῶν παραλλήλων, τοῦ θέματος ἐξελισσομένου, ὥς φαίνεται, ἀνεξαρτήτως εἰς τὴν μεταλλοτεχνίαν καὶ τὴν ἀγγειογραφίαν. Πράγματι, ἐπὶ τῶν ἀγγείων τῆς ΥΕ IIA ἐποχῆς, ἥτοι συγχρόνων, ἂν μὴ καὶ προγενεστέρων τοῦ ἐγχειριδίου τῆς Πύλου, ἀπαντᾷ τύπος ἐνδιάμεσος μετὰ τὴν νατουραλιστικὴν ἀποδόσεως τοῦ θέματος καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς σχηματοποίησεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς λαβῆς, γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπει τὴν εἰκασίαν ὅτι ἡ σχηματοποίησις ἐβράδυνεν εἰς τὴν ἐμπαιστικὴν ἐν συγκρίσει μὲ τὴν κερα-

μεικὴν. Ἀπὸ δὲ τῆς ΥΕ IIB ἐποχῆς, προΐουσης τῆς ἀφαιρέσεως, αἱ ἐπὶ τῶν ἀγγείων παραστάσεις ναυτίλου περιορίζονται εἰς τοὺς πλοκάμους αὐτοῦ λαμβάνοντας μορφήν ἐλίκων, οὕτω δὲ τὸ θέμα ἀποκτᾷ, εἰς τὴν κεραμεικὴν, καλλιγραφικὸν χαρακτῆρα, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀντιτίθεται ἡ ἀδρότης, μεθ' ἧς τοῦτο ἀποδίδεται ἐπὶ τῆς λαβῆς.

* * *

Μεταξὺ τῶν ἄλλων συγκολληθέντων καὶ δλοκληρωθέντων αντικειμένων ὑπὸ τοῦ ἀρχιτεχνίτου Ἀ. ΜΑΥΡΑΓΑΝΗ, ἄξια μνείας εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

Τὸ εἰκονιζόμενον (εἰκ. 3) μόνωτον, ὑψίπουν, ἀργυροῦν κύπελλον ἀπετελέσθη ἐκ τεμαχίων καταγραφέντων ὑπὸ G. KARO εἰς δύο διαφορετικὸς ἀριθμούς : 122 καὶ 151b¹.

Τὸ ἐλεφάντινον ἀντικείμενον τοῦ πίνακος Γ, β δλοκληρώθη ἐκ τεμαχίων προερχομένων ἐκ τοῦ Τάφου Α τοῦ Κακοβάτου², κατὰ τὸ πρότυπον ὁμοίου ἀντικειμένου εὐρεθέντος ὑπὸ A. WACE εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Ἀσπίδων ἐν Μυκῆναις³ καὶ δλοκληρωθέντος ὑπὸ τοῦ ἰδίου τεχνίτου. Ἀρθρον ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ A. WACE, ὅπου μελετῶνται ὅλα τὰ ὅμοια εὐρήματα, τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὀνομαζόμενα «candelsticks», ἐδημοσιεύθη ἤδη εἰς τὸ περιοδικὸν Archaeology 13, 1960, σ. 40 ἔ. εἰκ. 3.

Συνεκολλήθησαν δύο τεμάχια τῆς τοιχογραφίας τοῦ μεγάρου τῶν Μυκηνῶν (πίν. Δ)⁴ ὁ RODENWALDT εἶχεν ἀντιληφθῇ ὅτι ταῦτα ἐγεννίαζον, ἀλλ' εἶχε διαφύγει τὴν προσοχὴν τοῦ γεγονὸς ὅτι ἐφάπτονται⁵.

Ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ ἀγγείου, ἐκ τοῦ πέμπτου βασιλικοῦ τάφου τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν (πίν. Γ, α)⁶, διέκρινε διὰ πρώτην φορὰν ὁ ἀρχιτεχνίτης Χ. Χατζηλιοῦ ἵχνη νιέλλου. Κατὰ τὸν ἴδιον τεχνίτην, δλοκληρον τὸ κάτω τμήμα τοῦ ἀγγείου τὸ φέρον ὀριζοντίους αὐλάκας θὰ

¹ G. KARO, αὐτ. σ. 60, πίν. CV, καὶ σ. 62, ἀρ. 151b.

² AM 34, 1909, σ. 290, εἰκ. 11.

³ BSA 50, 1955, πίν. 25a.b.

⁴ G. RODENWALDT, Der Fries des Megarons von Mykenai, σ. 30, ν.ἐξ., πίν. II.

⁵ KARO, αὐτ. σ. 148, ἀρ. 855, πίν. CXXXIV.

¹ AE 1888, πίν. 7, 2.

² AJA 59, 1955, σ. 32, πίν. 23, 3.

³ C. BLEGEN, Prosymna, σ. 330, πίν. II.

⁴ BCH 81, 1957, σ. 559, εἰκ. 16a.b, πίν. XV.

ἐκαλύπτετο ὑπὸ στρώματος νιέλλου. Νιέλλον ὡσαύτως ἐπλήρου τὰς αὐλακας τοῦ δακτυλίου ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ ἐπὶ τοῦ περιθωρίου τῆς λαβῆς. Ὁ τρόπος τῆς διακοσμήσεως, διὰ τοῦ ὁποίου

ἐπιτυγχάνεται διχρωμία ἐκ τῆς καλύψεως τμημάτων τοῦ ἀργυροῦ ἀγγείου διὰ μελανῆς ὕλης γίνεται πρώτην φοράν γνωστός.

ΑΓΓΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΙΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΡΟΚΟΝΝΗΣΟΥ

Ἡ Προκόννησος ὑπῆρξεν ἀποικία τῶν Μιλησίων ιδρυθεῖσα ἐπὶ μιᾷ τῶν εἰς τὰ ΝΔ. τῆς Προποντίδος κειμένων νήσων, ἐξειλίχθη δὲ σὺν τῷ χρόνῳ εἰς πόλιν σπουδαίαν καὶ περιφανῆ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους δὲ χρόνους ἐγένετο κυρίως γνωστὴ ἐκ τῶν περιωνύμων «Προκοννησίων μαρμάρων» ἐξορυσσομένων μέχρι τῆς σήμερον ἐκ τῆς μεγαλυτέρας τῶν νήσων τούτων τῆς γνωστῆς ὡς «νήσου τοῦ Μαρμαρᾶ».

Ὁ ΣΤΡΑΒΩΝ (XIII 588) διακρίνει τὴν Παλαιὰν Προκόννησον τῆς ἐχούσης τὰ λατομεῖα, γράφων: *Ἐν δὲ τῷ παράπλῳ τῷ ἀπὸ Παρίου εἰς Πριάπον ἢ τε παλαιὰ Προκόννησός ἐστι καὶ ἡ νῦν Προκόννησος, πόλιν ἔχουσα καὶ μέταλλον μέγα λευκοῦ λίθου σφόδρα ἐπαινούμενον*. Ἐν δὲ τῷ Περίπλῳ τοῦ ΣΚΥΛΑΚΟΣ, 94 (C. MÜLLER, *Geographi Graeci Minores I*, σ. 68) ἀναγινώσκουμεν: *Κατὰ ταύτην* (τὴν Ἀρτάκην) *νήσός ἐστι καὶ πόλις Προκόννησος καὶ ἑτέρα νήσος ἐνλίμενος Ἐλαφόννησος γεωργοῦσι δ' αὐτὴν Προκοννήσιοι*. Ὅντως δὲ ἐπὶ τῆς νήσου τοῦ Μαρμαρᾶ ὑπάρχει εὐρύχωρος καὶ ἀσφαλὴς λιμὴν ὁ λεγόμενος τοῦ «Πεταλᾶ».

Ἐκ τῶν μαρτυριῶν τούτων προκύπτει ὅτι ἄλλη ἦτο ἡ Παλαιὰ Προκόννησος καὶ ἄλλη ἡ ἔχουσα τὰ λατομεῖα, ἔτι δὲ ὅτι ἡ δευτέρα αὕτη νήσος ὠνομάζετο Ἐλαφόννησος καὶ εὐρίσκετο ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς παλαιᾶς Προκοννήσου. Γνωστὸν δὲ ὅτι τὸ ἐπιχωριάζον εἰς τὰς νήσους ταύτας ζῶον πρὸς ἡ προῖξ, ἐξ οὗ ἔλαβον τὸ ὄνομα αἱ νῆσοι αὗται, ἦτο εἶδος ἐλάφου (ΜΕΓΑ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ 459, 49).

Ἀποκλεισθέντος οὕτω ὅτι Παλαιὰ Προκόννησος δύναται νὰ εἶναι ἡ νήσος τοῦ Μαρμαρᾶ

ἴδωμεν ποία τῶν λοιπῶν εἶναι. Ἡ καλυτέρα ἀπόδειξις θὰ ἦτο ἡ ἀνεύρεσις καταλλήλων ἀρχαιολογικῶν πειστηρίων. Ὅντως τοιαῦτα ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς νήσου Ἀλώνης καὶ δὴ εἰς τὰ νοτιοανατολικά αὐτῆς, ὅπου σήμερον εὐρίσκεται τὸ χωρίον «Χουχλιά». Ἐκεῖ ὑπάρχει μικρὰ λοφώδης χερσόνησος μετρίου ὕψους σχηματίζουσα μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς λοιπῆς νήσου εὐρὺν κόλπον.

Τὸ ὅτι ἐπὶ τῆς νήσου Ἀλώνης ἦτο ιδρυμένη ἡ πόλις Προκόννησος καὶ ὅτι ἡ νήσος αὕτη ὠνομάζετο Παλαιὰ Προκόννησος προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος χωρίου τοῦ Στράβωνος. Ὅντως, ὅταν τις ἀναπλέων τὸν Ἑλλήσποντον φθάσῃ πρὸς τῆς Πριάπου, τῆς σημερινῆς Καράμπογας, συναντᾷ ἀκριβῶς πρὸς Α. πρώτην μὲν τὴν νήσον Ἀφισιάν (Ὀφιοῦσαν τῶν ἀρχαίων) καὶ ὀλίγον ὀπισθεν αὐτῆς τὴν νήσον Ἀλώνην. Αἱ δύο αὗται νῆσοι ὁπτικῶς σιγγέχονται, ἅτε οὕσαι ἀμφοτέραι χθαμαλαὶ καὶ γεώδεις. Ἀπωτέρω πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην φαίνεται ἡ χερσόνησος τῆς Κυζίκου, ὑψηλὴ, δασώδης καὶ ἀπόκρημνος, βορειότερον δὲ φαίνεται ἡ νήσος τοῦ Μαρμαρᾶ, ἣτις εἶναι ἡ *Νέα Προκόννησος* τοῦ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ, ἡ ἔχουσα λατομεῖα μαρμάρου, καὶ ἡ ὀνομαζομένη ὑπὸ τοῦ ΣΚΥΛΑΚΟΣ *Ἐλαφόννησος*. Αὕτη εἶναι σημαντικῶς ὑψηλοτέρα καὶ μᾶλλον ἀπόκρημνος τῆς Ἀφισιάς καὶ Ἀλώνης, ἦτον δὲ τῆς χερσονήσου τῆς Κυζίκου, τέλος πλησίον τοῦ Μαρμαρᾶ φαίνονται καὶ ἡ μικρὰ καὶ χθαμαλὴ νήσος Κούταλις.

Κατὰ ταῦτα ἐν τῷ παράπλῳ ἀπὸ Παρίου εἰς Πριάπον, ὡς ἐγγύτερον πρῶτον μὲν ἀπαντᾷ τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων Ἀφισιάς - Ἀλώνης (Παλαιὰ Προκόννησος), κατόπιν δὲ ἡ νήσος τοῦ Μαρμαρᾶ (Νέα Προκόννησος ἢ Ἐλαφόννησος) ὡς ἀπώτερον καὶ βορειότερον κειμένη. Τούτων ὅμως ἀψευδεστέρα μαρτυρία εἶναι ἡ